

ETIKA KRUHA I KONJA

MARIJA DEJANOVIĆ

SADRŽAJ

NAUKOVANJE KOD ČAROBNICE	1
Gasiti hrast	2
Izliječiti konja	3
Etika kruha i konja	4
Dva tijela	5
Tri krezube vještice	6
Nevidljiva vrpca	7
Udvostručiti dobit	8
Miraz	9
Znamen	10
Savjet	11
Pogrešno uho	12
 FRULE OD SIJENA	 13
Postanak brašna	14
Suša	15
Postanak zuba	16
Triješće	17
Kolač od blata	18

Kolijevka	19
Bunar	20
Plavi pijesak	21
Olovno jezero	22
Mlinar	23
Kosa	24
Kosti	25
Vatreni bunar	26
Oružje	27
 U PRIVREMENOM SMJEŠTAJU KOD LJUDI	 28
Četiri parketa	29
Ljudski gradovi	30
U sobi za vježbanje	31
U zabranjenoj sobi	32
U čekaonici kod doktora	33
U parku	34
U vlastitoj sobi	35
U sobi za spavanje	36
Zoološki vrt	37
U napuštenim selima	38

SUNCE U OBLIKU KONJA	39
Retrovizor	40
Četiri posude	41
Tanjur	42
Žlice	43
Sjekira	44
Zemlja	45
Šestar	46
Ljudi	47
Bubnjevi	48
Zvuk	49
Ključ	50
Mehanički konji	51
MOJI SINOVI KONJI	52
Pravila igre	53
Karakter	54
Stigma	55
Kazna	56
Porok	57
Lice	58

Žezlo	59
Granice	60
Mrak	61
Torzo	62
Gozba	63
Jezik	64
Kontinent	65
PLAMIČAK	66
Zub	67
Škare	68
Nož	69
Kruh	70
Zob	71
Stol	72
Godina	73
Konj	74
Konj	75
O autorici	76
Impresum	77

NAUKOVANJE KOD ČAROBNICE

GASITI HRAST

Nismo takve da propustimo
spomenuti uzore: djevojčica baca
sve osim pepela u šahtu. Ne znamo
što ćemo s tim

roletama od lisičjeg bijega
napetim između dva stakla.
Propustit ćemo sunce ili nećemo?
Počne li kiša,

propustit ćemo odlazak na pogreb
kao što su onog dana propustili
ugasiti stari hrast
jer se priroda može sama brinuti o sebi.
Postavit ću previše pitanja.

Nemoj mi čestitati rođendan,
ni tebi tvoja majka nije brojala zube
pa si ispala sasvim u redu, nisi li,

nije li ispalo sasvim u redu
brojati zrna graha
umjesto uzastopnih odlazaka sunca?

IZLIJEČITI KONJA

Uvijek je bila pametnija od svojih godina:
pretjecala ih, nadmudrivala, preskakala.
Sa sedam je znala množiti vrbe.
Sa sedamnaest je mogla izliječiti konja.

Godine su dolazile kao sfinge,
postavljale pitanja lukavim ustima.
Ona se samo smijala, znala je:
njezine im riječi ne mogu pomoći.

Jednom je pomiješala sjenu noćurka
i piljevinu nastalu u izradi stola.
Njima je omeđila prozore i vrata
ovo će nas spasiti od godina.

Ipak su dvije godine došle
prerušene u putnike s djetetom.
Zamolile su je malo ljudskosti.

Zauzdala je jednu, drugoj stavila sedlo
i rekla im *nosite se*
ako vam je život drag.

ETIKA KRUHA I KONJA

Čarobnicu su zvali po nedjelji
jer je uvijek radila
pa da se barem imenom odmara.
Da je iz Engleske, zvali bi je po suncu
koje zaslužuje. Ovako svi šute.
Šutjeli su i onda kad je izgubila sina,
kad je odselila i odlučila svoje čarolije
odnijeti iz sela u kojem je odrasla.
Danju ubire glavice zobi
i polovi ih nožem.
Tijela im spaljuje. Noću izmišlja
sinove u dvojini i pjeva im

mali bijeli konj,
mali crni konj.
Mali crveni konji
otišli su u vatreni bunar.

Jutrima kupuje kokoši koje govore.
Pušta ih, lovi i vadi im kljun.
Njezina se pregača ne mršti,
svojevoljna pokora najveći je uspjeh
u etici kruha i konja.

Ne mora nitko znati što misliš,
rekla je jednog nedjeljnog jutra.

Pod njezinim se rukama,
kao upitnik bez točke,
savio obezglavljen kokošji vrat.

DVA TIJELA

Njezino ime živi u dva tijela.

Jedno je tijelo ptica koja s neba baca slatkiše
musavoj djeci iz dvorišta.

Drugo je tijelo brdsko i pšenica ga nije ubila
kad mu je u dvjema vrećama pala na leđa.

Njeno se lice sastavlja svojim šivaćim rukama.

Jednom sam od ta dva tijela
izradila papirnatu pticu i ona je plesala,
rekla je
pogledaj te dvije lepeze
za otjerati nesretne dane.

TRI KREZUBE VJEŠTICE

Njezin je pogled nož zaboden u kruh.
Zatvorila je oči da se ne otruse
posivjele uspomene
sa njezinih zjenica.
Stavila sam joj dva zlatnika na vjeđe
i rekla: spavaj, sigurno si umorna.

Jučer je ujutro okrhнула zub.
Spremila je krunu u kutiju i okopnila.
Godinama sam vjerovala da je ona šumska
da su njezini zubi klanci za lješnjake i orah

i možda su doista bili.
Od dana kad se izgubila viđam
kako na svakom od stolova stoji kruh
i u njemu nož.

U našoj je sobi previše kuća.
U svakoj je kući stol.
Na svakom stolu tri krezube vještice
grizu šiljasti kut.

NEVIDLJIVA VRPCA

Njena je lubanja tvrda ovalna kočija.

Glava je bundeva kojoj su vile dodijelile vrpcu.

Kaže mi *kad dođu, zatvori se kao šaka*.

U meni zazjapi praznina.

Kroz zjenice ulaze ljudske noge

u pokislim cipelama od starih šešira.

Kroz usta izlaze potkove

vrijedne promatranja.

Naše su lubanje uspjeh da se pomišlja

neprimjetno, da nitko ne prepozna

koja si vrsta životinje.

Njena je šarenica kraljica šutljivog čekanja.

Naše su glave poprište vječnog trombona.

UDVOSTRUČITI DOBIT

Njezina je snaga u škarama.
Mudrost joj se skuplja u zubima.
Konjska je magija praznina
između dvije polutke rasječenog zrna
zobi.

Ljudima se gata iz pepela. Njima su zanimljivi
budući dani — tko će im donijeti ćupove
meda i hoće li im dijete pasti u bunar.
Ta je vrsta običaja daleka stajskim konjima.

Oni šavljenom psećom kožom
zaklanjaju svoje oči pred znanjem.
Dolaze u našu kuću od vrba
samo kad treba udvostručiti dobit.

*Po posjeti čovjeka, nabereмо bilja.
Učvrstimo ga bodljikavom žicom u snop.*

*Metalne čavle umetnemo
u rubove svojih kopita
da se ne ozlijedimo dok ljudima nosimo
budućnost na leđima.*

MIRAZ

Kad je čarobnica okrhнула zub,
izgubila je dio kičme. Nije više sama otvarala orahe,
odustala je od šetnje po snijegu
i rekla *godine su donijele potrebu*
da pronađeš ljude.

Jutrima se smije kao cvijet
mojim riječima o livadi, travnatoj kući,
veličanju života bez krova.
Promatram jedan okrnjen zub
i četiri crne plombe.

U tim se ustima sakuplja miraz:
svečana kralježnica za mene.

Za svaki zub koji ispadne iz nje,
moram čovjeku zatvoriti ranu.
Buduće godine učenice
posijane su u dva niza velikih kutnjaka
koji čine kičmu
zavijenu u tišinu.

ZNAMEN

Kad pomislim na brdo,
sjetim se oraha koji padaju,
a nitko ih ne jede.

Prije mi se to činilo strašnim:
čarobnica ima ruke koje ne sakupljaju,
leđa koja se ne saginju,
usta koja ne jedu.
Kasnije sam shvatila da orasi čekaju mene,
a ne nju.

Skupljaju zelenilo u meso koje gube
i pocrnjeli se spuštaju na zemlju.
Koža im je naborana, kosti su sve više suhe,
utrobe podsjećaju na mali
praseći mozak.

Čarobnicu čeka lisica, i ne samo nju:
jednom, dok je bila u gradu,
uzela je njezinu kokoš za vrat
i obilježila joj grudi.

SAVJET

Otisak ljubavi lisice potkova je s rupama
na vratu njezine miljenice.
Život stanuje u izbočinama
nastalim u prazninama između zuba.

Kad se vratila,
sagradila je kokoši vatreno prijestolje
i izvadila savjet iz pepela.

*Ništa se ne može odlučiti
bez izvlačenja ždrijeba. Jedan je crn,
drugi bijel. Trećeg nema.*

Preostali pepeo umiješala je u posudu
od ilovače napunjenu vodom.
Na njezinoj površini sakupila se naznaka
budućeg odlaska.

*Jedna ide u drugi svijet, druga na njega.
Prepolovi zrno koje imaš pa ćeš imati još dva
uz ono kojeg nema.*

POGREŠNO UHO

Pitala sam je zašto ima
tako velike žile na rukama.

*Na brdu je moje tjeme podvilo luk
pod dvije vreće žita. Godine su me pitale
o njemu i na usta su mi krenule
frule od sijena
koje su htjele provesti moje riječi
do njihovog izvora.
Kopitima sam zatvorila usta
i tako sam pobjegla
godinama.*

No — pitala sam je — zašto imaš
tako velike žile na rukama?

*Jednog sam jutra gatala
ljudima, ali nisam vidjela ispod njihovih
velova pa sam slučajno uputila savjete
na pogrešno uho.*

*Nebu se razgranala žila
na čelu. Zemlja je prekrížila svoj
obraz. Konji su morali pobjeći od
metala i selo nam je pojela
vatra.*

FRULE OD SIJENA

POSTANAK BRAŠNA

Godine su donijele dane kruha.
Rekle su *svatko neka zamijesi kruh*
i uredi ga tako da predstavlja
neku osobinu čovjeka.
Te svoje nužnosti donesite i skupa jedite.
Ono što ostane, podijelite noževima.

Odlučila je ispeći sunce i ukrasiti ga
pletenicom od viline kose.

Krenula je niz brdo
i kruh je pred njom poskakivao
mekan i smeđ
kao preplašen jež.

Kad su sišli, bio je obična kugla.

Kruh ti se skamenio poput čovjeka.
Jesi li ga sama načinila?

Potražila je drugu pletenicu,
ali nije je bilo.
Uzela je novu vreću brašna
i krenula uz brdo.

SUŠA

Krenulo je tako da su mjerili zemlju.
Ona se jutrima sve više sažimala,
dolazak konja raznosio je tkivo u nevidljivost.
Ona im je stotruko vraćala.

Kad bi navečer sjeli na koljena da spavaju,
dolazile bi vile u štalu.
Ljudska se prašina slijegala vani u ilovaču,
mirno je čekala da kopita ponovno presude
sušu.

Vile se noću zapliću konjima u grive
i kad ujutro nestanu,
te su pletenice toliko čvrste
da ih stotinu ruku ne može rasplesti.
To je zadatak za jednu ruku.

Sakupio bi se pepeo od čovječjeg kruha
i ugarci bi isplivali na vodi, ali te je godine
nebeska kočija pocrvenjela.

Svezana ispod pogrešnog drveta,
s tri malena zuba,
čarobnica je oštrila svoja kopita.

POSTANAK ZUBA

Popela se na drvo
i pila nedozrelo sunce
iz ljuske jajeta.
Perje joj se skupljalo u ovratnik.
Kad se spustila, zagrlila je lišće
otpalo s grane.
Svakome je od njih zapamtila ime.

Otišla je, a posao nije bio gotov.
Na povratku je jedna gljiva
kriknula vodu u svoj klobuk.
Jedan je žumanjak uskrsnuo.

Sljedećeg se dana u travi govorilo
ona djevojčica prekrasno pjeva.
Jednoj su ptici izrasli zubi
i pojeli crninu svog gnijezda.

TRJEŠĆE

Konji su sabirali kukolj
da sagrađe kuće.
Vidjeli su u jedan-dva
kako na nebu svijetli kolijevka
i unutra ždrijebe.

*Pogledajte kako na nebu ide kolijevka
i ždrijebe ne ispada.*

Saželi su triješće u tijelo dječaka
i pojeli svaki po jedan organ.
Umjesto da uzdignu veleban svod,
izdubili su na raskrižju rupu
nalik na kućne temelje, grob.

Kad ih pronađu kugle,
svaki će od njih sjesti u mračan kut.
Nevidljivi, sapeti u četiri potkove s kičmom:
kopita velikog tijela.

KOLAČ OD BLATA

Ondje gdje su ljudi saželi oca
raskolila se zemlja pa još prepukla.
Kao kora kruha koja se nadima u pećini,
rodila je livada urezanim križem.

Konji nisu onuda prolazili ako nisu morali,
vukli su ljude natrag u selo
da rukama sabiru žito.

Prva je kuća bila od zemlje,
kolač od blata.
Kasnije se izmrvila u naselje,
a ono u četiri.

Tamo na raskrižju,
četiri su sina pojeli oca
i otišli svaki na svoju stranu
da se više ne sastaju.

KOLIJEVKA

Kad je ždrijebe otežalo
i kolijevka se prizemljila pokraj rijeke,
čarobnica ga je pronašla kako crvenu glavu
moči u rijeku, a griva mu ostaje suha.
Ovo je moje dijete, rekla je
i privila ga k sebi.

Dodijelila mu je dva para potkova.
Donijela mu je zobu i šećera.

Čarobnica je odgajala tu glavu
kao da ljudi ne postoje. Ukrašavala mu je grivu
vrbinim granama i nije znanjima
otežavala lubanju.

Tijelo mu je ipak pripremala na ljude.
Oblagala ga je oklopom od taljenih žlica
i rastrčavala ga po skrivenom dvorištu.

Jednom će doći, ali nemoj ih slušati,
šaptala je napetim tetivama kopita
i milovala mu vrat.

BUNAR

Pokraj sjecišta četiri sela
pojavio se hrđavi bunar.

*Ako iz njega odjekne kamen,
on će nam dati snagu
da svakog čovjeka među nama
okrunimo za kralja.*

*Ako iz njega zažubori voda,
žene će se pretvoriti u bijele ptice
i odnijeti nas na nebo.*

*Ako iz njega zazvekeće metal,
sva zemlja će izvrnuti svoju utrobu za nas
i svi konji postat će kočije za nas
i preradit će se sve godine
u beskonačnu mladost za nas.*

Četiri su sina pošla po svoje konje.

Prvi je konj čvrsto stajao
i koliko god ga povlačili, nije se htio
maknuti s mjesta.

Drugi je konj mlitavo ležao
i koliko god ga povlačili, nisu ga mogli
maknuti s mjesta.

Treći se konj otimao i ujedao.
Konjska solidarnost razljutila je braću
i najmlađi sin je rekao
*dajte mi svoja sedla i uzde
da nasamarim crvenog konja.*

PLAVI PIJESAK

Ako se preduboko kopa voda,
iskopa se proširenje same smrti,
plavi pijesak.

Jedne su večeri došli vojnici.
Htjeli su piti vode iz tog bunara.

Čarobnica je već bila mlada
kobila-žena i rekla je *izađu li iz njega kugle*
što svijetle kao fenjeri u rukama ljudi,
strah će putovati, sastajati se i razdvajati.

Tijekom toplih mjeseci,
vojnici su kopali.

Kugle te neće zapaliti.
Samo će te naći na raskrižju.

Prvo su na njih poslali pse.
Zatim su se zatvorili u svoje kuće.
Na kraju su zapalili vlastita vrata
i potjerali svoje konje u noć.

OLOVNO JEZERO

Jedan se vojnik šuljao selom,
prebiraio bridove kuća kao utopljeničke ruke.
Jedna je kuća crna: nestane kruh.
Druga je kuća bijela: nastane olovo.

Krenuo je cestom ka šumi
u džepu mlinarevih prevelikih hlača.
Kroz šupljine je prosipao povratak tlu.
Izjedao je ono što ostane.

Kad je došao do jezera-zrcala,
izvadio je topuz i otvorio rupu na površini.
Žene su se, suprotno obećanju, pretvorile u žabe.
Tvorovi su pojeli mlinara.

Ljudi iz sela počeli su rastavljati zidove kuća
i nositi daske natrag u šumu

MLINAR

Kad se na putu ukaže bijela životinja,
to je znak.

Kad se u dvorištu ukaže bijela odjeća,
a nema čovjeka,
to je znak da je netko u dvorištu
pojeo mlinara.

KOSA

Ušla je u crvenu sobu
i vidjela da nema njezinog sina.
U kolibi su se vidjeli tragovi borbe.
Prevrnut lonac, slomljena noga od stola.
Ponegdje ubodi noža.
Nigdje nema crvene kose.

KOSTI

Ili kosti, ili priče,
to je jedino što ostaje. Mlinarova košulja
lagano se nadimala na vjetru
kao jedro na kojem su procvjetali makovi.

Ovo će se jednog dana zaboraviti.

Nije znala jesu li ga prvo oglodali zubima
pa onda izboli čavlima,
ili obratno.

VATRENI BUNAR

Prednji se dijelovi kose ponašaju
kao brkovi stranaca, čudna su kretanja
travnatih stvari. Godinama je čekala
da se kopita vrate i prisvoje zube natrag
sa klinova.

*Bio je crveni momak,
potpuno zašao u vatreni bunar.
Pretvorio se u želju za gaženjem puta.
Sve što dotakne postane plamen.*

Pažljivo je odrezao vrbine grane
i skupio njihovu vatru u prut.
Zatim je urezao svoje ime na njezino deblo
i rekao joj da je zemlja: kuća i grob.

ORUŽJE

Za jedne nesnosne žege
kad se sunce na obzoru činilo kao jedna
od onih kugli,

konji su disali toliko teško
da su im se duše provlačile
kroz metalne kosti.

*Od svega se može napraviti glazbalo,
pjevali su povučeni u sebe.*

*Bilo je vrijeme kad smo govorili
i niste slušali,*

sad ćemo svirati svoje kolce i svoje šupljine.

Čarobnica je ukrstila konjske noge.
Zatim je izdahnula pepeo u njihovo sjecište.

Kako je magičan alat tijelo:
trombon iz kojeg izvire grom

U PRIVREMENOM SMJEŠTAJU KOD LJUDI

ČETIRI PARKETA

Godine su zakopale stan u hrđu,
no ljudi su ga našli ispod slojeva streljiva.
Djevojčica mora imati ljuljačku,
rekli su i okačili vrbu o vrata.

Dali su mi dva para koturaljki.
Donosili su mi zobi i šećera.

Djevojčica mora pronaći svrhu,
rekla je i odnijela me u njihov dom.
Te smo godine često plakali.

Ja sam plakala jer je vrba uvenula.
Čarobnica je plakala jer je morala umrijeti.
Ljudi su plakali jer sam konj, a ne dijete,
olovom iz svojih trepavica
uništili su četiri parketa.

LJUDSKI GRADOVI

To je bio grad drveća
rasječenog, raspoređenog u zeleno
na kojem se sjedi. Mladi su mu konji dali svu svoju poganost.
Kao da nije dovoljno što svakog punog mjeseca pjevamo,
jednom smo pred stanom zapalili kokoš.
Došli su iz policije i vatrogasne službe
popili nam rakiju, ugasili plamen i otišli.

Kako da razumiju riječi te pjesme,
ona samo odjekuje i

Mogli smo im ponuditi žrtvu paljenicu,
ali nismo.
Poželjela sam postati maleni zmaj
i zapaliti im čitav grad.

U SOBI ZA VJEŽBANJE

*Prst o prst, članak o članak:
staklo, šljiva i kost isti su znak.*

Dijelovi tijela konja su udovi
čiji prijelom ne zarasta, zubi
kojima se broje godine, repovi
od kojih se načini gudalo.
Kad sam ljuta, najdraže mi je pronaći stol.
Iz ladice uzmem najmanji nož
i polako mu rezbarim noge.

*Kamen je kremen i kruh,
dijelovi kamena kuće su puževa
kojima su godine pojele dane u spiralu.*

Neće me nikad uspjeti odvesti psihijatru,
ja sam čarobni konj iz provincije
i ne podliježem ljudskom kodeksu
razumnog ponašanja.

U ZABRANJENOJ SOBI

Oduvijek je bilo: škare i zub.

U zveketu naših ranih akcija
zarezali smo kruh i zavjesu,
ošišali haljini rubove.

Do večeri smo postali vješti,

izrezali smo vijenac tisuću konja
gledanih bočno, spojenih usta-rep.

Trebalo je činiti tako
kao što mravi izjedaju šutnju iz kamena,
bez dijelova koji nagovještavaju

dolazak mekanih stvari.

Kad smo izrezali zidove u veliki prozor,
otupjele škare poželjele su drobiti.

Taj je posao već čekao odmjeren zub.

Trebalo je zaći u svoju nutrinu
i početi sve ispočetka.

U ČEKAONICI KOD DOKTORA

Okrušeni zub putuje niz grlo kao cjepanica.

Piljevina se nosi u tačkama, u prednjem džepu traperica
na trbuhu trudne mačke.

Mjerili su me u postotcima: koliko postajem nalik prozoru,
koliko razborito pristupam okolišu,
koliko često progutam olovo.

Godine su dolazile i odlazile,

susjedi su se selili i oglabine postajale ljudi.

Konačno je i mačka izašla iz onih hlača.

Napunila je džepove oštricama nalik na nokte, govorila je
za svaku glavu koju doneseš otplesat ću ti večernji ples.

Počeli smo smišljati izlike i gmizati kao kišna godina
ispred ovalnih vrata,

zubi su se rastočili u kisellini vlastitih želudaca.

Jedino je piljevina znala da olovo ima i lošije strane.

Otkako ga je prvi put srela, ostala je sedamdeset posto ista.

U PARKU

U pričama ljudi, bogovi žive
u imenima muškaraca.

U mojim ušima, bogovi su zvukovi
koji prizivaju boravak kod čarobnice.
Godine prolaze i sve su bolji u igri
skrivača. Ima ih po hrapavom asfaltu

kuda se kotrljaju četiri kotača
i opet četiri
na koji štitnici slijeću kao gromove školjke.
Skrivaju se u poklonu koji se otvara
u šušlavom uranjenom šestom rođendanu.
Vesele se u škripanju ljuľjačke, bezbrižnom trenju
dviju hrđavih karika.

Najljepši su dani koji nemaju imena
jer se u njih može useliti sjećanje.
U uši bogova ulaze molitve:
zaboravite sve moje rođendane,
odgodite gašenje jedne po jedne godine
sunca na mojoj torti.

U VLASTITOJ SOBI

Moje najveće prednosti kriju se u prstima
koje nemam. Zaglađenih površina
lakše je udariti svoj pečat danu. Lakše je prestići pčele.
Kopitima nije teško brojati mogućnosti:
jesam ili nisam — uglavnom su dvije.

Postoje četiri mogućnosti ako se broji i nogama.
Za to je potrebno leći na leđa, kao čovječji san.
Tako pravi konj ne bi ni mrtav legao.
Može se igrati sjedenja — lako.
Lakše je umočiti ruke u ćup gdje se skupio med.

Nema trenja između prstiju, očvrsnule teksture
bezbrizno očekuju ose koje će doći.
One sijevnu kao jato šarenih zlatnika,
jake im čeljusti pronose vrijeme u škripcu.
Dani se skrivaju u šarama crne i žute.
Godina nastane kad zapleše žalac.

U SOBI ZA SPAVANJE

Godine se igraju skrivača.
Ne odaju gdje se sakrila oštrina metalnih
zvukova, rubova škara.
Dok spavam, izrezuju mjesecu svjetlo.
Potiskuju mu glavu u njezinu tamnu stranu.

Kažem im: činite da u mraku imam mira.
One šute iz nebeske tuposti zidova.
Jesu li njihove odaje razmaci između mojih zuba;
godine su djeca, igraju se
crna, bijela.

Prva se sakrije u drugu, druga u prvu.
Pobjegle su možda kad sam zarezala previše
i konji su zadobili mršave, papirnate trbuhe.

Podragala sam svakog od njih
po jedinoj mekanoj nozdri
i pojela njihovu nedjelju kao okruglu pogaču.

ZOOLOŠKI VRT

Muškarac kaže *zec nikad neće preći kornjaču*.

Ja mu kažem: zatrovan si klasičnim idealizmom.

Kasnije ne razgovaramo godinama.

On pokušava, uvijek mu pobjegnem.

Nismo išli u knjižnicu ni u zoološki vrt tog dana,

a ni onih dana poslije. Uvijek smo se sretali prerano

ili prekasno. Jednom smo gledali konje na pašnjaku.

Kasnije dvaput na televizoru.

Dođem u knjižnicu i kažem: voljela bih vječno spavati.

U zoološki vrt dođem i kažem: voljela bih vječno spavati,

ali da se, ako to poželim, mogu probuditi.

U NAPUŠTENIM SELIMA

Žena kaže

*posvuda je oduvijek vidio
noževe spremne za umetanje u plodove.
Njihove udubine,
pripremljene za odgodu ročišta,
spremao je s vojnom obavezom
u bunare susjednih sela.*

Muškarac kaže

*kuća mi je šupalj zub,
glava mi je sve više jabuka.
Konji su mi nebeski kamioni
koji donose rupe u zemlji.*

SUNCE U OBLIKU KONJA

RETROVIZOR

Godine su došle stanovati u mom danu.

Posjetile su noćni ormarić i pronašle u njemu retrovizor.

Kako prikladno, rekle su, retrovizor za gledanje

frizure odostraga,

postavljen u ladici ispod ogledala

gdje se mrijeste svakodnevne stvari.

Uzele su škare i ukrasile ih rubom od hrđe.

Zubu su podale šarmantan crn madež.

Udahnule su život vodi koja sjedi u čaši.

Hvala vam na vašoj stanarini. Jasno vam je,

nakon što odete, mislit će da retrovizor pripada vama.

Kako prirodno pripadate u ladicu za gledanje unazad,

kako ste se lako dale namamiti

u kutiju za čuvanje sitnica.

ČETIRI POSUDE

Neobična jela koja godine donose
serviraju se u četiri posude.

Jela za čarobnicu u najmanjoj su posudi.
Što je jelo svečanije, ona će ga manje jesti.

Jela za konje su u najvećoj posudi.
Tih je jela premalo zato što je poslova puno.

Jela za muškarca ne služe se u posudama.
Muška su jela u posudi koje nema.

Jela za ženu ostaci su skupljeni nakon objeda.
Ženska su jela u bilo kojoj posudi.

Jela sam borove i jele u mladosti
radije nego njihova djetinjstva.

Zub mi se penjao
kao gusjenica
do čupavih češera,

mišica u gnijezdima ptica.

TANJUR

Te mi je nedjelje sunce palo u tanjur.
Izvukla sam svu hrđu iz predmeta koje sam voljela.
Opremila sam kosu bodljikavom žicom
i posadila svoje tijelo u vrata
kao treće oko nesvjestice.

ŽLICE

Sanjala sam da su nestale sve žlice.

Ladica se uvukla u mrak kao zub kod starenja.

Probudio me metalni odlazak. To su, kao lastavice,
škare poletjele svojim vrhovima.

SJEKIRA

Te je noći mjesec bio sjekira bez tijela.

Od stolca su ostala četiri obezglavljena drveta.

Paučica je isplela zavoje za mekanu zoru

da muhe postanu mumije, pčele vrtuljci, djevojčica bijela jeka
dudovih svilaca.

ZEMLJA

Sastavila sam Zemlju od cjedila i sita.

Ovo je narav našeg planeta, rekle su godine
provlačeći mu se kroz rupe kao dvije mesnate osmice.
Tog sam dana pala i ozlijedila koljeno,

cesta mi je poslužila kao ribež, ja njoj kao potreba
za krunidbom tijela. Kasnije je padala kiša.
To se moj inat slijevao u njezine pukotine,
lagala sam joj: ipak sam čovjek, od mesa sam,
hodam po tebi na prstima.

Cesta je razmotrila motive djevojčice.
Jesu li joj to lubanjom strujale moje potkove
ili su joj moje jagodice šapnule ljubav
u sljepoočnice.

ŠESTAR

Jutra su bila pravokutne poljane
na kojima sam izmišljala različite vrste vatre.

Sjekira je stvarala užarene zmijaste
procjepe na prozorima.

Škare su palile rubove konjskih spavaćica
kako bih noćima lijegala u umjerene dane.

Šestare je dopalo najveće slavlje, da opkoračuju
vatrenim pogledima Zemlju,
koju smo dobili zamotanu
u sunčevu foliju.

Jednom pred zoru, izbacili su moju sjekiru,
moje škare i oba moja šestara.

Mene su proglasili bezopasnom
i dopustili mi da zatvorim vrata.

LJUDI

Kad su odlučili postati ljudi,
zamijenili su zemlju za svoja četiri zida.
Poželjeli su da očvrsnem ili da me nema,
odrekli se zobi radi mesa životinja.
Dugo sam ih tražila po staklenoj ulici.

Tad ih je već bila prekrila odjeća.
Skrivali su se u muškarcima i u ženama,
odsijecali svoje repove
i svijali ih u kraljevske perike.

Oštrio je najnoviji nož
dok je gledala kako se tupost svija u zub.
Neprimjetna prašina slijegala se u mulj
na prozorskoj dasci.

BUBNJEVI

Ne vjerujem vam jer ste dugo preda mnom
skrivali svoju raskošnu grivu.
Hodali ste na dvije noge i klanjali se
vrbama koje ste sretali putem.

Kupili su mi ogledalo da pred njim vježbam svirati
bubnjeve.
U šumi su se ponašali kao iglice, na polju kao sjekire,
u gradu kao stakleni osmijesi
na prsima junačkih trgovina.

ZVUK

Jutros sam u snu uspjela zvučati
kao mehaničko biće. Ton mi je svijetlio
u tisuću maternica

koje su letjele iz mojih usta. Probudila sam se
i živim u zvučniku,
prozor mi vibrira kamionima

koji prolaze cestom. Tragovi su mi savijeni
kao sirene na glavnim trgovima.
Protegnula sam se i tražila ljude da posvjedoče:
tu sam sunce u obliku konja,
živim u vunenom jajetu.

Povoji su nepropusni svjedoci želje
da izletim u žilice
na listovima slobodnog bilja. Jutro je

želja da me nema
kao da se glazba nije dogodila.

KLJUČ

Danas sam cijela prešla u ključ:
imam ruku i zube, uskraćeno mi je kajanje.
Ljudima se čini da sam dvodimenzionalna
i da sve što jesam stane između kažiprsta i palca.

Pokušavam reći, kao zviždaljka,
da nemamo više vremena, da će se vrata otvoriti
i vatra će zinuti na ljude
i poluge kojima prizivaju ratove.

Ne pomičem čeljust: ne govorim, ne jedem.
Gledam ih okom životinje kojoj se vjeruje.

Sve što jesam je ruka bez prstiju
i gotovo besmrtni zubi.
Glava mi je kineski novčić
iz kojeg istječe mudrost ribe.

MEHANIČKI KONJI

Prišuljao mi se san u kojem se teži besmrtnosti.

Jedni su ljudi bolesni. Oni kupuju tuđe godine.
Drugi su ljudi gladni. Oni prodaju svoje godine
za kruh.

Bolesni počinju loviti gladne. Otimaju im godine
u ime napretka. Neonska zelena osvjetljava otmicu
dvije tisuće godina.

Besmrtni bolesnici usvajaju nacrt
o mehaničkim konjima. Oni služe ljudima
za to da iz dubine staraca čupaju
dobro očuvane, najveće godine.

Djetinjstva treba pretvoriti u pijesak
jer umanjuju godinama brojčanu vrijednost.

Ako bih se igrala ljudi,
igrala bih se čarolije i rata.

*Djetinjstva su beskorisna,
u njima nema kapitala.*

MOJI SINOVI KONJI

PRAVILA IGRE

Mojim se sinovima konjima

uvijek pokvare zubi

na prvoj godini fakulteta.

Tako je oduvijek bilo,

čak i u vremenu prije institucija

i prije konja.

U primisli je tako od pamtivijeka,

zapisano u tijelima koja trunu

ispod velikih štala,

našeg obitavališta.

KARAKTER

Stariji se sin danas vratio.
Dostojanstven, obrazovan konj
vitkih nogu i mišićavog vrata.
Kad bi kralježnicu podvio pod ekvator,
mogao bi leđima držati Zemlju
kao zrno graška u kolijevci.

Tu sposobnost skriva u oku,
odmahuje repom i ne govori mnogo.

Kad se smije, zabacuje glavu
kao što je to činio sunovrat.

Iz otvora, umjesto peludi,
provire četiri praznine
i još toliko crnih polja.

STIGMA

Mlađem se danas pojavila stigma.
Krdo se strčalo niz obronke i brda,
preko jezera i rijeka
da ga vidi.

Kad su pristigli,
sjedio je u drvenom stolcu
sa sva četiri kopita ispružena.

Oslobođen, zub je sam kružio i brusio
jednu od nogu prijestolja
u koje su ga posadili.

KAZNA

Nakon što je preciznim pokretom repa
pomeo savjete zabrinutih,
rekli smo da je bogohulan
i oduzeli mu ime.

Nije više otvarao usta
čak ni da bi jeo i pjevao. Zatvorio se
u kamenu sobu čiji su zidovi
netaknut plaćan snijeg.

Kao da se više ne sjeća ničega,
jedino razlomljenog stakla.
Nekad se čini da ga čujemo noću
kako u krhotinama njišti.

POROK

Moji sinovi konji previše puše.
Čekali smo jesen da dođu
k sebi, promole glave iz oblaka
koje stvaraju.

Umjesto toga, nabiru još usahle trave
i motaju u debele snopove,
ognjene krjesove
i njih udišu, pušu u smrtnu

trublju i gdje koja vlat ispadne
nastane pašnjak
za sljedeće generacije.

Dok im se glave ritmično njišu
u nečujnom praporcu čađe,
od poroka mojih sinova
nastaju kiše i grmljavine.

LICE

Na tanjuru su zrna zobí poslagana
u uredne hrpe. Slamnate kuće
bez krovova.

Njegova je površina prazna.
Zato se može dogoditi
da me ozrcali. Tu mogućnost obilno koristi,
spaja moj lik sa krezubim kućama.

Kad uzme sebi nešto moje,
u udarcu se raspadne. Postane kost.

Sad su oba tanjura prazna.
Gladni smo, kaže, hoćemo kući.
Sjedimo na spaljenim panjevima
pokraj isušenog korita rijeke.
Krećemo u potragu za novim kućama,
ali nigdje, nitko ih nema.

ŽEZLO

Ponudili su mu nož. *Izvoli, odreži
mjesecu dno
da njegova plodnost isteče ženi na leđa.
U svjetlosti, postat će devom.
Devi ćemo dati da proguta nož
pa će iz trbuha izrasti rog.*

Taj je način odbio kopitom.

Ponudili su mu nož i rekli evo,
*odreži urasli nokat
što ti priječi da šakom združenih prstiju
uzimaš svjetlosno žito
sebi za žezlo.*

Taj je razlog odbio vratom.

Ipak su ga uzeli, opremili oklopom,
obložili ga vatrenim taljenjem žlica.

*Sada si mjesečev nož. Prereži svoj vrat
i daj nam da pijemo.*

GRANICE

Kad je zubljonša proždirao
sela, gradove i rijeke,
ostale stvari što imaju granice
u strahu su drhtale kostima.
Jedino je mlađi rekao *dodji*
i daj mi da pogledam
gnog iz tvog zuba.

Zubljonša razmaže
svoju slinu po zidovima.
Mlađi se razjari,
ustukne
jer ono što je vidio bilo je krdo
izraslo iz krvi njegova brata.

MRAK

Konjska će smrt uvijek dostići konje
jer plovi u vodi koju su slijedili.
Odakle je nesreća potekla
i čiji joj zubi omeđuju trajanje
nije zapisano. Naslikano je
na stijenkama špilje,
ali u njoj je mrak.

Čak i da nije,
da su tisuće zvijezda šupljine na krovu,
ne bi mogao reći.

Jer su mu žvale nataknuili na riječ
i svezali konopom sva putovanja.

TORZO

Krdo se sabralo na najveći kamen
i izraslo iz njega kao trublja.

*Slični smo ti po svojstvima,
suviše smo ti blizu,
u čađi nam blješte činele
koje se prosipaju iz grla.*

Dok su plamteći jezici prijetili suncu
stariji je dospio na vrh.

Dio se konja savio u balkon
da podrži govornika
pa se učini da je on torzo,
da doista nema noge
i da nikamo ne ide.

GOZBA

Poželjela sam svući vlastitu kožu
i natkroviti ih mekom sigurnošću.

*Majčice, nemoj, rekao je mlađi
ogoljeno meso će ti postati grubo.*

*Kad umorne i gladne naiđu godine,
bit ćeš suviše kruta
da te skuhamo za gozbu.*

JEZIK

Pitao me jednom mlađi
zašto ima mišicu u zubu.

Zato, sine, da kad utihne sve
ne mora tvoj jezik biti
ono što prokrvari.

KONTINENT

Kad je buzdovan svladao otpor
njegove štale,
zatekli smo ga kako sjedi,
bezub,
u središtu oslikane kapele.

Oblaci, ptice, crvena mora,
sve je nastalo trajanjem
njegovih zuba.

Svezali su mu kopita
i ostavili ga da leži na podu
kao kontinent.

Neće se više nijedan moj sin
okušati u stvaranju svijeta.

PLAMIČAK

ZUB

Prvobitni metal je zub.
Primitivno kromiran,
zub plače kad ga se vadi.
Kad vidi zube u nevolji,
poprimi njihovu manu.
Jedan zub je plamičak,
zajedno su skoro-škare.

ŠKARE

Lastavica nesretnog djetinjstva.

Škare su zapravo jedna

i nemaju domovinu, nego majku.

Može nešto tanko, ostalo ne.

Škare uglavnom režu uprizorenja.

NOŽ

On ima njušku i ništa više.

Uvijek je previše tup,

koliko god se trudio imati vrh.

Ja sam bio jučer — ti si bila jučer.

Tako zvuči nož kad reže nešto što ne može.

KRUH

Umijesi mekano,

da ne boli.

Poslije će se stvrdnuti

i ubosti te u desni.

ZOB

Središte konjske magije
i ljudima najbolji doručak.
Zob je pahuljica koja se ne topi,
nego rastače. Koliko god zobi
posjedovao, ne možeš od nje
graditi kuću.

STOL

Konj bez glave sa čvršćom nogom.
Prilagođen za sjedenje, ali drugačije.
Za stolom se vodi glavnu riječ.
Najveći zločini u povijesti čovječanstva
dogovarali su se za osrednjim stolovima.

GODINA

Mogućnost da se ugrize.

I proguta, ako je moguće.

KONJ

Ne pitajte me o njemu,
o njemu se ništa ne može reći.

KONJ

Ne pitajte me o njemu,
jedino o konjima ne znam ništa.

Marija Dejanović

Rođena 1992. u Prijedoru. Odrasla je u Sisku. Živi i radi u Zagrebu. Studira komparativnu književnost i pedagogiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Objavljivala je pjesme u brojnim časopisima (Poezija, Forum, Republika, Zarez, Fantom slobode, Riječi itd.), zbornicima i na internetskim portalima u regiji. Čitala je poeziju na nekoliko festivala i tribina u Hrvatskoj i Sloveniji. Pjesme su joj prevedene na engleski, rumunjski i slovenski jezik.

Dobitnica je nagrade Goran za mlade pjesnike 2018. godine za pjesnički rukopis *Etika kruha i konja* i nagrade Zdravko Pucak za rukopis *Središnji god*.

Objavila: *Etika kruha i konja* (poezija, 2018).

Biblioteka Mali rakun

knjiga 53

Marija Dejanović

Etika kruha i konja

© 2020 Marija Dejanović

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2020

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Davor Ivankovac

Fotografija

Anette / Fotolia.com

ISBN 978-953-345-733-8 (HTML)

ISBN 978-953-345-734-5 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-735-2 (PDF)

ISBN 978-953-345-736-9 (MOBI)

Prvo izdanje

SKUD Ivan Goran Kovačić, Zagreb, 2018.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture
Republike Hrvatske.**

